

ROBERT VAN PASSEN, *De Gouden Droom*, Amsterdam, P. N. van Kampen en Zoon. Zonder jaartal.

De Vlamingen bezitten een élan dat aan onze middelmatige geschriften meestal vreemd is. Wij worden gauwer saai — de Vlaming laat duidelijker zijn plezier aan het schrijven zélf bemerken. Door de bloemrijkheid en het prettige rythme van hun proza slepen zij gauwer den gemiddelden lezer mee. Robert van Passen — wiens naam ik voor 't eerst tegenkom — bezit deze echt-vlaamsche eigenschap weer volledig. Hij schrijft opgewekt, vlot en kleurrijk, maar er staat tegenover dat de Vlaming spoediger een groot woord gebruikt, een groot woord dat het gevoel niet altijd geheel dekt. De lezer heeft dan het gevoel iets genoten te hebben dat weinig substantieel was, zooiets als een eiwitgerecht waar een stevige pudding verwacht werd.

Ook is het duidelijk dat de Vlaming — meestal katholiek — gemakkelijker nadert tot bepaalde mystieke aandoeningen. Ook in zijn liefdeleven zijn er momenten dat hij een zinnelijk-geestelijke wereld bouwt, waar hij zich door de engelen en de heiligen omringd gevoelt. Vooral wanneer b.v. de geliefde ziek is en zal moeten sterven, zooals de echte romantiek dat wil — en hoevele teringachtige, bloemgelijke meisjes ben ik de laatste jaren niet in de Vlaamsche boeken tegen gekomen! — bloeit dat dwepend gevoel open en doordringt het geheele geschrift. De nabijheid van den dood geeft aan de gevoelens der minnenden — wien de tijdelijkheid hunner aardsche liefde bewust wordt — iets gewijds. Zij beleven hevig en diep de korte zaligheid van hun genegenheid. En het ziekelijk meisje dat zich reeds naar den hemel getrokken voelt, kan niet anders dan de beminde iets mededeelen van de sfeer waarin zij min of meer bewust, reeds leeft. Het is een wisselwerking; een smartelijk, smachtend verlangen naar leven en een stil neigen ten dood. De tergende onmacht van den achterblijvende en de heiligmakende vrede, dien de dood van een goed en bemind mensch in ons sticht. Robert van Passen heeft deze wisselwerking sterk gevoeld en hij vermocht ook ons iets te doen gevoelen van de tragiek en de vreugde die den schilder Frederik — zijn hoofdpersoon — bevangen. Toch, voor onzen aard iets te luidruchtig — niet ingetogen genoeg, er worden wat te veel woorden gebruikt om de stilte te vertolken; zijn wat zuidelijke uitbundigheid wordt door geen classicisme veredeld en bedwongen. Toch wel een schrijver die de Vlaamsche tradities zal voortzetten en die misschien op den duur mooi werk zal maken als de tijd hem helpt en hem wat donkerder en ruiger maakt.

J. D. W.

C. L. VAN DAM, *Tunis*, met teekeningen van Is. van Mens, aux Editions de la Revue Sincère, Ch. de Haecht, Brussel, 1927.

Mr. WILLEM COOPS, *Tropengloed*, Van der Meer's Indische Ervaringen, W. L. en J. Brusse's Uitgevers Maatschappij, 1927.